

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

271

Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka

Tom 1

Redaktorzy naukowi

**Adam Kopiński, Tomasz Słoński,
Bożena Ryszawska**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Redaktorzy Wydawnictwa: Elżbieta Kozuchowska, Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-219-2 (całość)

ISBN 978-83-7695-223-9 t. 1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Abdul Nafea Al Zararee, Abdulrahman Al-Azzawi: The impact of free cash flow on market value of firm.....	13
Tomasz Berent, Sebastian Jasinowski: Financial leverage puzzle – preliminary conclusions from literature review	22
Michał Buszko: Zarządzanie ryzykiem konwersji kapitału nieruchomości (<i>equity release</i>)	40
Magdalena Bywalec: Jakość portfela kredytów mieszkaniowych w Polsce w latach 2007-2011	49
Jolanta Ciak: Model of public debt management institutions in Poland and the models functioning within the European Union	59
Leszek Czapiewski, Jarosław Kubiak: Syntetyczny miernik poziomu asymetrii informacji (SMAI)	68
Anna Doś: Low-carbon technologies investment decisions under uncertainty created by the carbon market.....	79
Justyna Dyduch: Ocena efektywności kosztowej inwestycji proekologicznych.....	88
Ewa Dziawgo: Analiza własności opcji <i>floored</i>	100
Ryta Dziemianowicz: Kryzys gospodarczy a polityka podatkowa w krajach UE.....	113
Józefa Famielec: Finansowanie zreformowanej gospodarki odpadami komunalnymi	123
Anna Feruś: The use of data envelopment analysis method for the estimation of companies' credit risk	133
Joanna Fila: Europejski instrument mikrofinansowy Progress wsparciem w obszarze mikrofinansów.....	144
Sławomir Franek: Ocena wiarygodności prognoz makroekonomicznych – doświadczenia paktu stabilności i wzrostu a wieloletnie planowanie budżetowe	152
Paweł Galiński: Produkty i usługi bankowe dla jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.....	162
Alina Gorczyńska, Izabela Jonek-Kowalska: Kwity depozytowe jako źródło finansowania podmiotów gospodarczych w warunkach globalizacji rynków finansowych	172
Jerzy Grabowiecki: Financial structure and organization of <i>keiretsu</i> – Japanese business groups.....	181

Sylwia Grenda: Ryzyko cen transferowych w działalności przedsiębiorstw powiązanych	191
Maria Magdalena Grzelak: Ocena związków pomiędzy nakładami na działalność innowacyjną a konkurencyjnością przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce.....	202
Agnieszka Jachowicz: Finanse publiczne w Polsce w świetle paktu stabilności	214
Agnieszka Janeta: Rynkowe wskaźniki oceny stanu finansów publicznych na przykładzie wybranych krajów strefy euro	226
Agnieszka Janeta: Obligacje komunalne jako instrument finansowania rozwoju lokalnego i regionalnego.....	236
Bogna Janik: Efficiency of investment strategy of Socially Responsible Funds Calvert.....	247
Anna Jarzębska: Obszary zarządzania płynnością finansową w publicznej szkole wyższej	256
Tomasz Jewartowski, Michał Kaldoński: Struktura kapitału i dywersyfikacja działalności spółek rodzinnych notowanych na GPW	265
Marta Kacprzyk, Rafał Wolski, Monika Bolek: Analiza wpływu wskaźników płynności i rentowności na kształtowanie się ekonomicznej wartości dodanej na przykładzie spółek notowanych na GPW w Warszawie.....	279
Arkadiusz Kijek: Modelowanie ryzyka sektorowego przy zastosowaniu metody harmonicznej	289
Anna Kobialka: Analiza dochodów gmin województwa lubelskiego w latach 2004-2009.....	302
Anna Korombel: Zarządzanie ryzykiem w praktyce polskich przedsiębiorstw	313
Anna Korzeniowska, Wojciech Misterek: Znaczenie instytucji otoczenia biznesu we wdrażaniu innowacji MŚP.....	322
Magdalena Kowalczyk: Wykorzystanie narzędzi rachunkowości zarządczej w sektorze finansów publicznych.....	334
Mirosław Kowalewski, Dominika Siemianowska: Zarządzanie kosztami za pomocą zarządzania przez cele na przykładzie zakładu przetwórstwa mięsnego X	343
Paweł Kowalik, Błażej Prus: Analiza wyznaczania kwoty na wyrównanie dochodów w krajowych niemieckich systemach wyrównania finansowego na przykładzie 2011 roku.....	353
Sylwester Kozak, Olga Teplova: Covered bonds and RMBS as secured funding instruments for the real estate market in the EU.....	367
Małgorzata Koźuch: Preferencje podatkowe jako narzędzia subsydiowania przedsięwzięć ochrony środowiska	378
Marzena Krawczyk: Gotowość inwestycyjna determinantą pozyskiwania kapitału od aniołów biznesu	388

Marzena Krawczyk: Teoria hierarchii źródeł finansowania w praktyce innowacyjnych MŚP w Polsce	397
Jarosław Kubiak: Planowanie należności na podstawie cyklu ich rotacji określonego według zasady lifo oraz według wartości średniej	407
Iwa Kuchciak: <i>Crowdsourcing</i> w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa.....	418
Marcin Kuzel: Chińskie inwestycje bezpośrednie na świecie – skala, kierunki i motywy ekspansji zagranicznej	427
Katarzyna Lewkowicz-Grzegorzczak: Progresja podatkowa a redystrybucja dochodów	439
Katarzyna Lisińska: Struktura kapitałowa przedsiębiorstw produkcyjnych w Polsce, Niemczech i Portugalii	449
Joanna Lizińska: Problem doboru portfela porównawczego w długookresowej ewaluacji efektów kolejnych emisji akcji	459
Bogdan Ludwiczak: Wykorzystanie metody VaR w procesie pomiaru ryzyka.....	468
Justyna Łukomska-Szarek: Ocena zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2004-2010.....	480
Agnieszka Majewska: Wykorzystanie opcji quanto w zarządzaniu ryzykiem pogodowym w przedsiębiorstwach sektora energetycznego.....	490
Monika Marcinkowska: Rachunkowość społeczna – czyli o pomiarze wyników przedsiębiorstw w kontekście oczekiwań interesariuszy	502

Summaries

Abdul Nafea Al Zararee: Wpływ wolnych przepływów pieniężnych na wartość rynkową firmy	21
Tomasz Berent, Sebastian Jasinowski: Dźwignia finansowa – wstępne wnioski z przeglądu literatury.....	39
Michał Buszko: Risk management of real estate equity release	48
Magdalena Bywalec: The quality of the portfolio of housing loans in Poland in 2007-2011	58
Jolanta Ciak: Model instytucji zarządzania długiem publicznym w Polsce na tle modeli funkcjonujących w Unii Europejskiej	67
Leszek Czapiewski, Jarosław Kubiak: Synthetic measure of the degree of information asymmetry	78
Anna Doś: Decyzje o inwestycjach w technologii obniżające emisję CO ₂ w warunkach niepewności stwarzanej przez europejski system handlu emisjami.....	87
Justyna Dyduch: Assessment of cost effectiveness of proecological investments	99
Ewa Dziawgo: The analysis of the properties of floored options	112

Ryta Dziemianowicz: Economic crisis and tax policy in the EU countries ...	123
Józefa Famielec: Financing of reformed economy of municipal waste	132
Anna Feruś: Wykorzystanie metody granicznej analizy danych do oceny ryzyka kredytowego przedsiębiorstw	143
Joanna Fila: The European Progress Microfinance Facility as an example of the support in microfinance	151
Sławomir Franek: Credibility of macroeconomic forecasts – experiences of stability and growth pact and multi-year budgeting planning	161
Paweł Galiński: Banking products and services for local governments in Poland	171
Alina Gorczyńska, Izabela Jonek-Kowalska: Depositary receipts as a source of businesses entities financing in the conditions of globalization of financial markets	180
Jerzy Grabowiecki: Struktura finansowa i organizacja japońskich grup kapitałowych <i>keiretsu</i>	190
Sylwia Grenda: Transfer pricing risk in the activity of related companies	201
Maria Magdalena Grzelak: Assessment of relationship between outlays on innovation and competitiveness of food industry enterprises in Poland....	213
Agnieszka Jachowicz: Public finance in Poland in the perspective of the Stability and Growth Pact	225
Agnieszka Janeta: Market indicators assessing the state of public finances: the case of selected euro zone countries.....	235
Agnieszka Janeta: Municipal bonds as a financing instrument for local and regional development.....	246
Bogna Janik: Efektywność strategii inwestycyjnych funduszy społecznie odpowiedzialnych Calvert	255
Anna Jarzębska: Areas of liquidity management in public university	264
Tomasz Jewartowski, Michał Kaldoński: Capital structure and diversification of family firms listed on the Warsaw Stock Exchange	278
Marta Kacprzyk, Rafał Wolski, Monika Bolek: Liquidity and profitability ratios influence on economic value added basing on companies listed on the Warsaw Stock Exchange.....	288
Arkadiusz Kijek: Sector risk modelling by harmonic method	301
Anna Kobiałka: Analysis of revenue of Lublin Voivodeship communes in 2004-2009	312
Anna Korombel: Risk management in practice of Polish companies.....	321
Anna Korzeniowska, Wojciech Misterek: The role of business environment institutions in implementing SMEs' innovations	333
Magdalena Kowalczyk: Using tools of managerial accounting in public finance sector	342

Mirosław Kowalewski, Dominika Siemianowska: Cost management conducted with the utilization of Management by Objectives on an example of meat processing plant.....	352
Paweł Kowalik, Błażej Prus: The analysis of determining the amount of the financial equalization in German's national financial equalization systems on the example of 2011	366
Sylwester Kozak, Olga Teplova: Listy zastawne i RMBS jako bezpieczne instrumenty finansujące rynek nieruchomości w UE	377
Małgorzata Kożuch: Tax preferences as the instrument of subsidizing of ecological investments.....	387
Marzena Krawczyk: Investment readiness as a determinant for raising capital from business angels	396
Marzena Krawczyk: Theory of financing hierarchy in the practice of innovative SMEs in Poland.....	406
Jarosław Kubiak: The receivables level planning on the basis of cycle of rotation determined by the LIFO principles and by average value	417
Iwa Kuchciak: Crowdsourcing in the creation of bank company value	426
Marcin Kuzel: Chinese foreign direct investment in the world – scale, directions and determinants of international expansion	438
Katarzyna Lewkowicz-Grzegorzcyk: Tax progression vs. income redistribution.....	448
Katarzyna Lisińska: Capital structure of manufacturing companies in Poland, Germany and Portugal.....	458
Joanna Lizińska: The long-run abnormal stock returns after seasoned equity offerings and the choice of the reference portfolio	467
Bogdan Ludwiczak: The VAR approach in the risk measurement	479
Justyna Łukomska-Szarek: Assessment of debt of local self-government units in Poland in the years 2004-2010.....	489
Agnieszka Majewska: Weather risk management by using quanto options in enterprises of the energy sector.....	501
Monika Marcinkowska: “Social accounting” – or how to measure companies’ performance in the context of stakeholders’ expectations	525

Joanna Fila

Uniwersytet Łódzki

EUROPEJSKI INSTRUMENT MIKROFINANSOWY PROGRESS WSPARCIEM W OBSZARZE MIKROFINANSÓW

Streszczenie: Mikrofinanse wiążą się z oferowaniem osobom wykluczonym finansowo i mikroprzedsiębiorcom podstawowych usług finansowych, takich jak kredyt, oszczędności czy ubezpieczenia. Mikrokredyt to najbardziej znany instrument mikrofinansów. Ma on charakter niewielkiej pożyczki oferowanej przez instytucje mikrofinansowe i pozwala na rozpoczęcie działalności gospodarczej w niewielkim zakresie oraz samozatrudnienie. Celem artykułu jest zaprezentowanie i analiza problematyki wsparcia w obszarze mikrofinansów w Europie, a szczególnie idei, zasad i warunków europejskiego instrumentu mikrofinansowego Progress. Artykuł ukazuje inicjatywy podejmowane w Unii Europejskiej w obszarze mikrofinansów i ich ewolucję.

Słowa kluczowe: mikrofinanse, wsparcie publiczne, instrumenty kapitałowe, gwarancje.

1. Wstęp

Mikrofinanse to zjawisko, którego korzeni poszukiwać należy w krajach azjatyckich, jednak współcześnie przeżywa ono rozkwit w różnych regionach świata¹. Idea ta dotarła również na kontynent europejski, dowodząc, że ten obszar finansów może funkcjonować nie tylko w krajach ubogich, lecz również w krajach wysoko rozwiniętych. Unia Europejska dostrzegła potrzebę nasilenia działań zwiększających dostęp do mikrofinansowania w ramach samej Unii, jak i w poszczególnych państwach członkowskich, co uwydatniło się szczególnie w kontekście kryzysu. Najważniejsze cechy mikrofinansów to ukierunkowanie na niezamożne warstwy społeczne oraz mikroskala oferowanych usług finansowych [Mikołajczyk, Kurczewska 2011, s. 11]. W Europie Zachodniej mikrofinanse utożsamiane są z finansowaniem osób wykluczonych społecznie, natomiast w Europie Środkowo-Wschodniej z finansowaniem debiutujących przedsiębiorców lub mikroprzedsiębiorstw [Mikołajczyk 2008, s. 191].

---

¹ Koncepcja ta zrodziła się w Azji w latach 70. XX wieku, szerzej rozpropagowała ją jednak dopiero Nagroda Nobla w 2006 r. dla Mohammeda Yunusa, twórcy Grameen Bank w Bangladeszu.

Celem artykułu jest prezentacja i analiza podejścia do problematyki mikrofinansów na szczeblu unijnym, a szczególnie przedstawienie instytucjonalnego wymiaru takich działań. Artykuł porządkuje inicjatywy podejmowane w tym zakresie oraz przedstawia ich ewolucję.

2. Ewolucja podejścia do mikrofinansów w Unii Europejskiej

Mikrofinanse, których pozytywne efekty zostały dostrzeżone na świecie, stały się również wyzwaniem dla Unii Europejskiej. Na początku XX wieku Unia Europejska podejmowała różne inicjatywy sprzyjające rozwojowi tej dziedziny finansów. W dniu 7 kwietnia 2000 r. Komisja Europejska przyjęła komunikat pt. „Zatrudnienie w miejscu zamieszkania – lokalny wymiar europejskiej strategii zatrudnienia”. Następnie w komunikacie Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. pt. „Europejska inicjatywa na rzecz rozwoju mikrokreduytów dla wsparcia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” określone zostały cztery podstawowe obszary wymagające działania, takie jak:

- poprawa otoczenia prawnego i instytucjonalnego w państwach członkowskich,
- tworzenie klimatu sprzyjającego zatrudnieniu i przedsiębiorczości,
- promowanie najlepszych praktyk,
- zapewnienie dodatkowego kapitału finansowego dla instytucji mikrofinansowych.

Krokiem w kierunku realizacji tego planu było stworzenie w 2008 r. przez Komisję i Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) inicjatywy Jasmine², która oferowała mentoring pozabankowym instytucjom udzielającym finansowania w formie mikrokreduytów, a także kanał finansowania ze strony EBI na łączną kwotę 20 mln EUR.

Parlament Europejski w swojej rezolucji z dnia 24 marca 2009 r., zawierającej zalecenia dla Komisji w sprawie wspomnianej „Europejskiej inicjatywy na rzecz rozwoju mikrokreduytów dla wsparcia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” [Rezolucja Parlamentu Europejskiego...], zwrócił się o wzmocnienie wysiłków w kierunku rozwoju mikrokreduytów wspierających wzrost i zatrudnienie. Poparcie Parlamentu dla tego typu działań potwierdziło zatwierdzenie dodatkowych 4 mln EUR na działanie pilotażowe realizowane w ramach inicjatywy Jasmine. Parlament Europejski wezwał również Komisję do współfinansowania projektów dotyczących mikrokreduytów, szczególnie dla grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

W dniu 3 czerwca 2009 r. Komisja wydała komunikat: „Wspólne zobowiązanie na rzecz zatrudnienia” [2009], w którym podkreśliła potrzebę zaoferowania osobom bezrobotnym nowej szansy, a także otwarcia drogi do przedsiębiorczości niektórym grupom osób, znajdującym się w najbardziej niekorzystnej sytuacji, które mają trudności w dostępie do tradycyjnego rynku kredytowego. Podkreślono, iż oprócz istniejących instrumentów konieczne są konkretne działania w celu dalszej popra-

² Wspólne Działania na rzecz Wspierania Instytucji Mikrofinansowych w Europie.

wy spójności gospodarczej i społecznej, poprzez wsparcie działań Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) oraz innych międzynarodowych instytucji finansowych. W związku z tym Komisja zapowiedziała wniosek dotyczący stworzenia nowego instrumentu mikrofinansowego dla całej UE w celu skuteczniejszego dotarcia z mikrofinansowaniem do grup narażonych na szczególne ryzyko oraz w celu jeszcze silniejszego wspierania rozwoju przedsiębiorczości, gospodarki socjalnej i grupy mikroprzedsiębiorstw.

Skutkiem powyższego 2 lipca 2009 r. Komisja przyjęła dwa wnioski ustawodawcze:

- I – ustanawiający europejski instrument mikrofinansowy Progress,
- II – dotyczący wykorzystania środków z programu Progress³ w celu finansowania tego instrumentu.

Wymieniony we wniosku drugim program Progress funkcjonował już od 2006 r. jako instrument wspierający rozwój i koordynację polityki Unii Europejskiej w obszarach, takich jak: zatrudnienie, włączenie społeczne i ochrona socjalna, warunki pracy, przeciwdziałanie dyskryminacji oraz równość kobiet i mężczyzn [Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1672/2006/WE..., s. 1]. Na początku 2010 r. Parlament Europejski i Rada doszły do porozumienia w sprawie wyżej wymienionych wniosków, czego wyrazem było podpisanie wspólnej decyzji ustanawiającej europejski instrument mikrofinansowy na rzecz zatrudnienia i włączenia społecznego Progress [Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 283/2010/...]. Decyzja ta weszła w życie dnia 8 kwietnia 2010 r., zmieniając Decyzję nr 1672/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r.

Mikrofinansowanie Progress to instrument obejmujący całą Unię, który pozwoli na skupienie wsparcia na zasadzie dźwigni finansowej ze strony międzynarodowych instytucji finansowych i na uniknięcie rozproszonego podejścia. Efektem ostatecznym będzie zwiększenie podaży mikrofinansowania we wszystkich państwach członkowskich. Działania finansowane w ramach tego instrumentu powinny być spójne i zgodne z polityką Unii w innych dziedzinach, a także z postanowieniami traktatu i przepisami aktów przyjętych na jego podstawie. Powinny mieć również charakter uzupełniający w stosunku do innych interwencji Unii, w szczególności instrumentów finansowych Programu Ramowego na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (CIP), Jasmine, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), inicjatywy Jeremie⁴ oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

³ Wspólnotowy program na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej – Progress.

⁴ Inicjatywa Wspólne zasoby europejskie dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

3. Charakterystyka mikrofinansowania Progress

Mikrofinansowanie Progress zapewnia unijne środki dostępu do mikrofinansowania oraz aktywne promowanie równych szans dla kobiet i mężczyzn. Wkład finansowy z budżetu Unii na rzecz tego instrumentu na okres od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. zaplanowano na 100 milionów EUR⁵, z czego 60 mln EUR pochodzi z programu Progress, 40 mln EUR zaś z marginesów budżetowych. Komisja szacuje, że wkład Unii w wysokości 100 mln EUR da, na zasadzie dźwigni finansowej, wynik w postaci kredytów o wartości ponad 500 mln EUR w ciągu ośmiu lat.

W decyzji z 25 marca 2010 r. zawarte zostały definicje związane z tym instrumentem. Termin „mikrofinansowanie” powinien obejmować gwarancje, mikrokredyt, instrumenty kapitałowe i *quasi*-kapitałowe, udzielane osobom i mikroprzedsiębiorstwom⁶ objętym niniejszą decyzją, przy czym mikrokredyt zdefiniowano jako kredyt na kwotę poniżej 25 000 EUR. Do celów niniejszej decyzji i zgodnie z przepisami krajowymi „mikroprzedsiębiorstwo w gospodarce socjalnej” powinno oznaczać mikroprzedsiębiorstwo, które wytwarza towary i usługi w ramach jednoznacznej misji społecznej lub które świadczy usługi dla członków społeczności w celu niedochodowym.

Mikrofinansowanie Progress skierowane jest do szerokiego grona beneficjentów końcowych:

a) osób pozbawionych pracy lub zagrożonych utratą pracy, lub mających trudności z wejściem lub powrotem na rynek pracy, jak również osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub osób słabszych znajdujących się w gorszej sytuacji pod względem dostępu do tradycyjnego rynku kredytowego oraz skłonnych założyć lub dalej rozwijać własne mikroprzedsiębiorstwo, w tym jednoosobową działalność gospodarczą;

b) mikroprzedsiębiorstw, w szczególności w gospodarce socjalnej, jak również mikroprzedsiębiorstw zatrudniających osoby, o których mowa w podpunkcie a).

Aby podmioty udzielające mikrokredytów mogły dotrzeć do tak szerokiego grona beneficjentów, muszą mieć dostęp do różnych instrumentów finansowych. Decyzja przewiduje cztery rodzaje instrumentów finansowych: gwarancje, instrumenty podziału ryzyka, udziały kapitałowe i instrumenty dłużne. Są one dostępne dla podmiotów publicznych i prywatnych o zasięgu krajowym, regionalnym lub lokalnym, które oferują jeden produkt końcowy (mikrokredyt) osobom i mikroprzedsiębiorstwom w państwach członkowskich.

W celu rozwoju tych instrumentów utworzono dwie oddzielne struktury:

⁵ Art. 3 pkt 1 Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 283/2010/UE z dnia 25 marca 2010 r.

⁶ Zdefiniowanym w zaleceniu Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącym definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw jako przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 osób (w tym jednoosobowa działalność gospodarcza), których roczny obrót lub roczna kwota bilansu nie przekracza 2 mln EUR [DzU L 124 z 20.5.2003, s. 36].

- instrument gwarancyjny,
- jednostkę przeznaczoną do dokonywania strukturyzowanych inwestycji w formie *fondscommun de placement-fondsd'investissementspécialisé* (FCP-FIS), utworzoną zgodnie z prawem luksemburskim, która oferuje instrumenty kapitałowe (instrumenty dłużne, udziały kapitałowe i podział ryzyka).

W tabeli 1 zaprezentowano wybrane elementy dualnej struktury mikrofinansowania Progress.

Tabela 1. Struktura mikrofinansowania Progress – kanał gwarancyjny i instrumenty kapitałowe

	Gwarancje	Instrumenty kapitałowe
Uruchomienie	1 lipca 2010 r.	22 listopada 2010 r
Środki	25 mln EUR	75 mln EUR
Beneficjenci	instytucje obsługujące beneficjentów końcowych, o których mowa w decyzji. Instytucje te muszą udzielać: gwarancji portfeli mikropożyczek lub mikrokredytów, zgodnie z definicją zawartą w decyzji. W obydwu przypadkach celem musi być założenie lub rozwój mikroprzedsiębiorstw (finansowanie inwestycji, kapitał obrotowy, łącznie z nabyciem licencji, oraz inne koszty rozruchu)	Tak jak w przypadku gwarancji kwalifikują się jedynie podmioty oferujące mikrokredyty, których działalność jest zgodna z celem europejskiego instrumentu mikrofinansowego Progress
Dodatkowość	W umowie z EFI przewiduje się, że środki finansowe z mikrofinansowania Progress nie mogą zastępować gwarancji otrzymywanych przez pośredników w ramach dotychczasowych instrumentów finansowych na szczeblu unijnym, krajowym lub regionalnym. Zastosowane kryteria obejmują wpływ na zasięg geograficzny lub całkowitą sumę środków udzielanych beneficjentom końcowym lub poszczególnym rodzajom beneficjentów końcowych, a zwłaszcza grupom ryzyka	Umowa (rozporządzenie w sprawie zarządzania), która czyni EFI spółką zarządzającą, stanowi, że umowy operacyjne zawierane z pośrednikami finansowymi muszą ułatwiać dostęp do instrumentów mikrokredytowych i ich dostępność dla beneficjentów końcowych oraz nie mogą zastępować równorzędnych umów zawieranych przez pośredników w związku z instrumentami istniejącymi na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym
Równowaga geograficzna	EFI będzie dążyć do zrównoważonego rozkładu geograficznego mikrofinansowania Progress. W umowie wymaga się, aby do końca 2016 r. EFI udzielił gwarancji pośrednikom z przynajmniej 12 państw członkowskich oraz aby przestrzegał górnej granicy koncentracji gwarancji na dane państwo	W celu ustanowienia równowagi geograficznej w całej UE zaangażowanie pośredników w pojedynczym państwie członkowskim nie może przekraczać 10% łącznych docelowych zobowiązań ze strony inwestorów

Źródło: [Komunikat Komisji...].

Konstrukcja mikrofinansowania Progress ze względu na dualny charakter jest nowym rozwiązaniem w podejściu do mikrofinansów w UE. Do tej pory programy i inicjatywy koncentrowały się na dokapitalizowaniu instytucji mikropożyczkowych. Aspekt ryzyka i gwarancji jest jednak zjawiskiem bardzo istotnym: mikro-kredyty to instrumenty obciążone większą niepewnością, jeśli chodzi o spłatę, niż kredyty tradycyjne. Jak wynika z tab. 1, na kanał gwarancyjny przeznaczono mniej środków niż na kanał kapitałowy, ale inicjatywę taką należy uznać za bardzo słuszną. Poniżej zaprezentowany zostanie schemat działania poszczególnych komponentów programu.

3.1. Kanał gwarancyjny mikrofinansowania Progress

Kanał gwarancyjny został zasadniczo zaprojektowany na wzór kanału gwarancyjnego systemu poręczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w ramach programu na rzecz konkurencyjności i innowacji. Schemat działania instrumentu gwarancyjnego jest następujący: pośrednicy mogą składać wnioski o gwarancje przez odpowiedź na otwarte zaproszenie, opublikowane na stronie internetowej EFI. EFI ocenia wnioski i po ich zatwierdzeniu przez zarząd EFI i komisję negocjuje umowy i podpisuje je z pośrednikami. Wydaje podmiotom udzielającym mikro-kredytów:

- bezpośrednio gwarancje w celu pokrycia ich portfela mikropożyczek lub
- regwarancje zabezpieczające instytucje, które z kolei wydają gwarancje w celu pokrycia portfela mikropożyczek instytucji mikrofinansowych.

W obydwu przypadkach maksymalna stawka gwarancji wynosi 75% danego mikro-kredytu lub portfela gwarancji, a pośrednik ponosi odpowiedzialność za przynajmniej 20%. Gwarancja udzielona przez EFI pokrywa w pierwszym rzędzie stratę, ale ustalany jest także górny pułap dla każdego gwarantowanego portfela na podstawie spodziewanych łącznych strat tego portfela. Maksymalne zobowiązanie w ramach mikrofinansowania Progress wynosi 20% dla każdego gwarantowanego portfela. Maksymalny okres gwarancji wynosi trzy lata. Gwarancje są w zasadzie bezpłatne, jednak pośrednicy, którzy nie osiągną 90% uzgodnionej wielkości portfela, tj. jeśli wypłacą mniej niż 90% uzgodnionej wielkości mikropożyczek, muszą uiścić opłatę za zaangażowanie. Stanowi to niezbędną zachętę do docierania do beneficjentów końcowych i osiągnięcia uzgodnionej wielkości portfela [Komunikat Komisji... 2011, s. 6].

3.2. Instrumenty kapitałowe w ramach mikrofinansowania Progress

Aby dotrzeć do szerokiego grona beneficjentów końcowych, w ramach FCP oferuje się różne produkty. Potencjalni pośrednicy mogą składać wnioski dotyczące czterech rodzajów instrumentów finansowych:

- pożyczek uprzywilejowanych,
- pożyczek podporządkowanych (finansowanie podporządkowane wierzycielom uprzywilejowanym),

- pożyczek na zasadzie podziału ryzyka (pożyczki uprzywilejowane połączone z udziałem w ryzyku dotyczącym portfela mikrokretytów; w ryzyku dotyczącym portfela mikrokretytów),
- udziałów kapitałowych (bezpośredni lub pośredni udział w formie inwestycji w zwykle lub uprzywilejowane akcje lub udziały).

W przypadku instrumentów kapitałowych zachęca się potencjalnych pośredników do składania wniosków bezpośrednio do EFI. EFI dokonuje wstępnej selekcji wniosków i przeprowadza analizę *due dilligence*. Po zatwierdzeniu przez zarząd EFI EFI i pośrednik negocjują i podpisują umowę.

Schemat działania kanału „instrumentów kapitałowych” w ramach instrumentu Progress jest następujący: FCP został założony jako fundusz parasolowy, *EU microfinance platform* (unijna platforma mikrofinansowania). Jego jedynym subfunduszem jest obecnie Europejski Fundusz Mikrofinansowania Progress (European ProgressMicrofinance Fund), którego inwestorami-założycielami są Komisja i EBI, a spółką zarządzającą jest EFI. Komisja posiada jednostki nieuprzywilejowane, które są podrzędne wobec jednostek uprzywilejowanych. Oznacza to, że Komisja ponosi pierwsze straty netto, które dotyczą aktywa subfunduszu, EBI zaś jako właściciel jednostek uprzywilejowanych jest chroniony przed stratami ponoszonymi przez jednostki nieuprzywilejowane [Komunikat Komisji... 2011, s. 7].

4. Zakończenie

Mikrofinanse w Unii Europejskiej w coraz większym zakresie są domeną niekomercyjnych instytucji mikrofinansowych, spółdzielni kredytowych i banków realizujących zasady społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Mikrofinansowanie Progress powinno pomóc tym kredytodawcom, którzy uzupełniają komercyjny rynek bankowy. W Unii Europejskiej w wielu przypadkach mikrofinansowania udzielają banki komercyjne, które powinny stać się istotnym partnerem w ramach tego instrumentu. Ma to kluczowe znaczenie dla przywrócenia zaufania na rynku kredytowym oraz dla konsumentów, którzy nie mają zdolności kredytowej.

Podmioty publiczne i prywatne udzielające mikrofinansowania w ramach mikrofinansowania Progress powinny stosować się do zasady odpowiedzialnego udzielania pożyczek i unikać w szczególności nadmiernego zadłużenia osób fizycznych i przedsiębiorstw. Poza trudnościami w uzyskaniu dostępu do finansowania do największych przeszkód w zakładaniu i rozwijaniu mikroprzedsiębiorstw należą wykluczenie społeczne oraz niepewność związana z przechodzeniem ze stanu bezrobocia lub z korzystania ze świadczeń opieki społecznej na samozatrudnienie. Europejski system mikrofinansowania może przyczynić się do wsparcia struktur gospodarki społecznej, które pomagają osobom wykluczonym i towarzyszą im w trakcie reintegracji społecznej oraz ułatwiają im dostęp do szkoleń, dzięki którym mogą one nabyć minimalne umiejętności niezbędne do trwałego zaangażowania się w projekt przedsiębiorstwa.

Literatura

- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1672/2006/WE z dnia 24 października 2006 r. ustanawiająca wspólnotowy program na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej – Progress, DzU L 315 z 15.11.2006.
- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 283/2010/UE z dnia 25 marca 2010 r. ustanawiająca europejski instrument mikrofinansowy na rzecz zatrudnienia i włączenia społecznego Progress, Dz. Urz. UE z 7 kwietnia 2010 r., nr L 87/1.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego Komitetu Regionów „Wdrożenie europejskiego instrumentu mikrofinansowego Progress – 2010”, KOM (2011) 195, Bruksela, 11.04.2011.
- Komunikat „Wspólne zobowiązanie na rzecz zatrudnienia”, KOM (2009) 257, 03.06.2009.
- Mikołajczyk B., *Mikrokredyty nowym instrumentem wsparcia europejskich MSP*, [w:] *Zarządzanie finansami. Finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw*, red. T. Wiśniewski, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 515, Szczecin 2008.
- Mikołajczyk B., Kurczewska A. (red.), *Mikrokredyty w Europie sposobem na pobudzenie przedsiębiorczości i walkę z wykluczeniem finansowym*, Difin, Warszawa 2011.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 24 marca 2009 r. zawierająca zalecenia dla Komisji w sprawie „Europejskiej inicjatywy na rzecz rozwoju mikrokredytów dla wsparcia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” (2008/2122 (INI)).
- Zalecenie Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, DzU L 124 z 20.05.2003.

THE EUROPEAN PROGRESS MICROFINANCE FACILITY AS AN EXAMPLE OF THE SUPPORT IN MICROFINANCE

Summary: Microfinance means offering financially excluded people and microentrepreneurs basic financial services like credit, savings and insurance. Microcredit is the most recognized and powerful instrument of microfinance. This is a small loan offered by Microfinance Institutions (MFIs) to people in need. This source often allows people to invest in small business, make themselves self-employed and break the chain of poverty. The goal of the article is to present and analyse the problems of support in microfinance area on the European level, particularly the idea, principles and conditions of the European Progress Microfinance Facility. The article shows the initiatives and their evolution.

Keywords: microfinance, public support, funded instruments, guarantees.